

Opsian tarina 1972–2022. Sammandrag på svenska.

Johnson, P. & Holopainen, T. 2022. Översättning Semantix Oy.

Specialister för undervisnings- och bildningsväsendet, Opsia rf firar sin 50 år långa föreningsverksamhet år 2022. Föreningens tillkomst påverkades av den mest betydande reformen i vårt lands skolsystem. Parallellskolsystemet, som bestod av folk- och medborgarskolor och läroverk, omformades till ett enhetsskolsystem och grundskolan blev obligatorisk för alla.

Enligt skolsystemlagen 1968 skulle kommunerna utarbeta planer för övergången till grundskolesystemet. Skolnämnder inrättades i kommunerna, med skoldirektörer och skolsekreterare som beredande tjänstemän. Det kommunala skolväsendets förvaltning uppstod förordningsstyrt och enhetligt i alla kommuner i Finland.

Landets grundskolereform genomfördes stegvis 1972–1976. De första åren som reformen bereddes präglades av hårda utbildningspolitiska tvister både mellan politiska krafter¹ och undervisningsorganisationer². Det var skoldirektörens uppgift att enligt bästa förmåga genomföra reformen i kommunerna och att ansvara för ledningen och utvecklingen av det lokala skolväsendet. Oavsett detta var framgången god, vilket våra föregångare förtjänar en eloge för.

Nya yrkesorganisationer bildades eller tidigare organisationer slogs samman för den nya kommunala ämbetsmannakåren. Opsia, som föreningen numera heter, har två gånger bytt namn under de gångna årtiondena. Dess roll, och delvis dess medlemskår, har omformats i takt med utvecklingen inom utbildningssektorn.

Organisationsverksamhet sedan 1972

Opsia rf:s föregångare hette Kunnallisen koulutoimen hallintovirkamiehet, som grundades 12.11.1971 när Kaupunkien ja kauppaloiden kouluhallintovirkamiehet ry, Koulutoimen Sihteerit ry och Kansakoulujen taloudenhoitajien yhdistys gick samman. Den nya föreningen infördes i föreningsregistret 10.1.1972.³

De flesta medlemmarna värvades och anslöt sig under den första hälften av 70-talet. Medlemsandelen ökade stadigt under 70- och 80-talen. År 1979 hade föreningen 416 medlemmar, varvid antalet för första gången översteg 400. Medlemsantalet översteg 500 år 1984 när man hade 503 medlemmar. En ändring i stadgarna 1984 möjliggjorde att pensionerade medlemmar kunde fortsätta som seniormedlemmar, vilket ytterligare ökade

---

¹ Okkonen 2017, 315–326

² Ranne 2006, 122–126

³ Valkama & Broo 1998, 18–19

antalet medlemmar. Dessutom förblev medlemskapet giltigt under ledighet, arbetslöshet, studier och moderskapsledigt om medlemmen betalade en reducerad medlemsavgift.

Kunnan Kouluhallintovirkamiehet - Kommunala Skolförvaltningstjänstemän 1984

De ändrade stadgarna 1984 gjorde också föreningen officiellt tvåspråkig, när ändringen infördes i föreningsregistret. KKHV hade tecknat ett avtal om saken med svenskspråkiga skolförvaltningstjänstemän redan 1977. Syftet med avtalet var att involvera allt fler svenskspråkiga kollegor i verksamheten.

I enlighet med avtalet utökades föreningens styrelse med en plats för de svenskspråkiga medlemmarnas företrädare, som valdes på förslag av de svenskspråkiga medlemmarna. Dessutom fick föreningen en kommitté för svenskspråkiga medlemmar, med en ordförande och tre ledamöter. I avtalet stod också att svenskspråkiga medlemmar betjänas på svenska, om möjligt. De garanterades också full rätt att använda svenska i föreningens korrespondens.⁴

De svenskspråkiga medlemmarnas andel i KKHV blev inte stor, eftersom majoriteten av kommunerna var finskspråkiga och medlemmarna huvudsakligen var anställda vid finskspråkiga kommuner.

En annan orsak, som försvagade organiseringen av svenskspråkiga medlemmar i KKHV, var att en del av de svenskspråkiga skolförvaltningstjänstemännen ville fortsätta tillhöra lärarförbundets lokalförbund på grund av sin lärarbakgrund, trots att de hade övergått till ledande eller administrativa befattningar.

KKHV:s svenskspråkiga kommitté ordnade svenskspråkiga utbildningar som tog upp specifika frågor inom den svenskspråkiga utbildningen. Kommittén ansvarade också för det nordiska samarbetet vid KKHV och organiserade studieresor till Sverige, Norge och Danmark. Kommitténs medlemmar deltog också i nordiska konferenser som representanter för KKHV. På grund av detta spelade de svenskspråkiga medlemmarna en viktig roll i att göra verksamheten mångsidigare och mer internationell.

Verksamhet vid centralorganisationen för Akavas Specialorganisationer och grundandet av KUMULA 1994

Intressebevakningsfrågorna har varit problematiska på grund av den indirekta kopplingen till de faktiska arbetsmarknadsorganisationerna. KKHV var från första början medlem i centralorganisationen för Akavas Specialorganisationer (AEK) och verkade genom den som en intressebevakande fackförening.

---

⁴ Valkama & Broo 1998, 157

KKHV:s betydelse för centralorganisationen för Akavas Specialorganisationer var betydande eftersom KKHV:s representant var ordförande för AEK på 70- och 80-talet.

AEK växte till en större intressebevakningsorganisation med åren och allt fler organisationer inom den privata sektorn anslöt sig till den. Därför började man 1993–1994 förbereda att den kommunala sektorn inom AEK skulle bilda en egen organisation. Med utgångspunkt i detta grundades Kuntien Asiantuntijat – Kommunala Specialister KUMULA 1994. KKHV:s företrädare undertecknade en avsiktsförklaring med KUMULA om anslutning 8.3.1994 och ett anslutningsavtal 16.9.1994.⁵

KKHV:s vårmöte 1994 gav styrelsen befogenhet att förhandla om vidare integration av AEK:s kommunala sektor, men samtidigt beslutade årsmötet att KKHV skulle fortsätta som en utbildningspolitisk organisation efter en integration. KKHV sade upp sitt medlemskap i AEK i slutet av 1994. På grund av de förändrade organisationsrelationerna beslutade KKHV:s höstmöte 11.11.1994 att ändra föreningens namn till Opsia och att förnya stadgarna så att de motsvarar den nya verksamheten.

Opetus- ja Sivistystoimen Asiantuntijat - Specialister för Undervisnings- och Bildningsväsendet OPSIA

Opetus- ja Sivistystoimen Asiantuntijat, OPSIA ry, Specialister för Undervisnings- och Bildningsväsendet OPSIA rf infördes i föreningsregistret 12.2.2001, även om man redan 1994 beslutade sig för att byta namn. Fördröjningen berodde på att föreningen av någon anledning inte lämnade in handlingarna till föreningsregistret.

Omställningen ledde till en splittring bland Opsias medlemmar 1995. Det är svårt att i efterhand uppskatta antalet medlemmar som anslöt sig till KUMULA, fortsatte i Opsia eller som valde att inte vara medlem i någondera. I slutet av 1995 hade 270 medlemmar underlåtit att betala sin medlemsavgift i Opsia, varvid de avfördes ur medlemsregistret på grund av obetald medlemsavgift. I och med detta beslut minskade antalet medlemmar till mindre än hälften från föregående år.

Trots att nya medlemmar anslöt sig till Opsia fortsatte antalet medlemmar att minska i slutet av 1990-talet. 1997 fanns det knappt 100 medlemmar kvar och år 2000 endast 68 medlemmar. Eftersom intäkterna från medlemsavgifterna var den huvudsakliga inkomstkällan för föreningens ekonomi orsakade medlemsförlusten också ekonomiska svårigheter. Antalet medlemmar började dock växa och från 2014 har antalet medlemmar varit strax under 200. Under jubileumsåret 2022 siktar Opsia på att utveckla sin medlemsvärvning. Målet är satt till 300 medlemmar.

---

⁵ Valkama & Broo 1998

Opsias samarbete med OAJ

KKHV har haft ett samarbetsavtal med OAJ sedan 1990. Avtalet gällde samarbete inom utbildningspolitiken och dessutom beslutade parterna att stödja varandra i intressebevakningen på riks- och kommunnivå.⁶

Förhandlingarna om samarbete intensifierades med OAJ år 2005 och år 2006 bjöd OAJ in Opsia till en förhandling om ett fördjupat organisationssamarbete. Efter förhandlingarna ingicks ett avtal 1.8.2006 som fortfarande är i kraft.

I enlighet med avtalet anslöt sig Opsia till OAJ som en riksomfattande medlemsförening och bemyndigade OAJ att sköta intressebevakningen för sina medlemmar. På detta sätt fick Opsias medlemmar, om de så önskade, också vara medlemmar i OAJ och hade tillgång till alla dess medlemsförmåner. Opsias medlemmar blev dock inte medlemmar i OAJ:s lokalföreningar.

Opsia fick också en egen representant och ersättare i OAJ:s rektorsdelegation Rehtorineuvottelukunta (senare Opetusalan johdon neuvottelukunta, OJN). Därmed har Opsia som medlemsförening kunnat påverka den professionella intressebevakningen genom OAJ sedan 2006.

Opsias funktioner för medlemsavgifter och medlemsregister har också överförts till OAJ. OAJ:s kansli hanterar dessutom Opsias sekreteraravgifter och underhållet av Opsias webbplats.

Opsias medlemmar har möjlighet att endast bli medlemmar i Opsia och betala den årliga medlemsavgiften enligt det. I ett sådant fall ingår OAJ:s medlemsförmåner och medlemskap i arbetslöshetskassan inte i medlemskapet. I dag är ungefär två tredjedelar av Opsias medlemmar den här vägen också medlemmar i OAJ.

Ordförande för KKHV och Opsia

Den första ordföranden för Kunnallisen koulutoimen hallintovirkamiehet ry var Kalevi Nikki, som mitt under sin period som ordförande övergick till länsstyrelsen i Mellersta Finland i augusti 1972. Vice ordförande Pekka Käppi fortsatte som ordförande till slutet av året och var ordförande för KKHV 1972–1977.

Ordföranden för KKHV	År	Ordföranden för Opsia	År
Kalevi Nikki	1972	Heikki Hirvonen	1995–1998
Pekka Käppi	1972–1977	Lasse Tuominen	1999–2000
Jorma Puhakka	1978–1983	Tapio Holopainen	2001–2008
Seppo Latvala	1984–1986	Aulis Pitkälä	2009–2011
Matti Rasila	1987–1989	Markku Suortamo	2012–2015
Tapio Aalto	1990–1993	Virpi Lehmusvaara	2015–2021
Jussi Perttola	1994	Matti Hursti	2022–2024

⁶ Valkama & Broo 1998, 87

Efter ändringen i stadgarna 2008 kan Opsias årsmöte, om det så önskar, kalla en person som länge och förtjänstfullt har verkat för föreningen till hedersmedlem eller hedersordförande.

Hedersmedlemmarna i KKHV och Opsias hedersordföranden framgår av följande förteckning:

Hedersmedlemmar i KKHV och Opsias hedersordförande

Hedersmedlemmar KKHV	År
Bengt Broo	1998
Pekka Käppi	1998
Jorma Puhakka	1998
Matti Rasila	1998
Hedersordförande Opsia	
Tapio Holopainen	2008
Aulis Pitkälä	2016
Markku Suortamo	2016
Virpi Lehmusvaara	2022

Sedan 1995 har sammanlagt 66 olika personer varit medlemmar och ersättare i Opsias styrelse. Från 1972 uppgår medlemmarnas och ersättarnas antal till 168, dvs. så många personer har medverkat i föreningens styrelse under 50 års tid.

Framsteg på 2000-talet

För den här historiken har ordförande på 2000-talet intervjuats⁷, från och med Tapio Holopainen. Under Holopainens ordförandeskap (2001–2008) infördes tre viktiga förändringar: 2006 ingicks samarbetsavtalet med OAJ, Opsias roll som sakkunnig- och utlåndeorgan stärktes och Opsia blev delaktig i planeringen och genomförandet av Educa-mässan. Opsias utlandsresor hade också en stor betydelse för kompetensutvecklingen.

Under Aulis Pitkäläs ordförandeskap (2009–2011) stärktes Opsias roll inom utbildningspolitiken ytterligare och samarbetsavtalet med OAJ visade sig vara en lyckad lösning. Pitkälä sade i intervjun att han uppskattade föreningsaktiviteten i Opsia. Hans tillträde som generaldirektör för Utbildningsstyrelsen i början av 2012 innebar samtidigt ett slut på hans tid som ordförandeskapet. Pitkäläs utnämning till Opsias hedersordförande 2016 möjliggjorde hans fortsatta deltagande i verksamheten.

Under Markku Suortamos ordförandeskap (2012–2015) var Opsia aktiv gentemot Kommunförbundet och de årliga riksomfattande förhandlingsdagarna för bildningsväsendets ledning återupptogs. Opsia var också proaktiv i fråga om Sivistyksen suunta-priset. Priset har delats ut i samband med förhandlingsdagarna sedan 2012 i samarbete med Kommunförbundet.

⁷ De som deltog i intervjuerna som genomfördes 2021–2022 var tidigare ordförande Tapio Holopainen, Aulis Pitkälä, Markku Suortamo, Virpi Lehmusvaara och nuvarande ordförande Matti Hursti.

Under Suortamos ledning blev Opsia också en ansvarsfull organisatör av långvarig fortbildning. Tillsammans med sina samarbetspartner ordnade Opsia regionala KuntaKesuKuntoon-utbildningar 2013–2016, som hundratals specialister och beslutsfattare inom bildningsväsendets ledning deltog i. Opsia har också varit utbildningspartner i Kommunförbundets utbildningsprogram Sivistystoimen huippujohtaja 2013–2020. Den aktiva utbildningsverksamheten hade också en positiv inverkan på medlemsantalet. I slutet av intervjun betonade Markku Suortamo vikten av kontinuerlig utbildning som stöd för dem som arbetar inom bildnings- och undervisningsväsendets ledning och som en främjande faktor inom yrkesmässig utveckling.

Under Virpi Sailas⁸ ordförandeskap (2015–2021) fortsatte ovan nämnda fortbildningsprojekt med stöd av Utbildningsstyrelsen. Enligt henne är det människorna som är Opsias främsta resurs, det vill säga de människor som hon fick träffa under förhandlingsdagarna, ledarskapsutbildningarna och coachningstillfällena för bildningsväsendets ledning. Utöver ett högklassigt program råder det god stämning på utbildningarna; samvaron är trevlig och viktiga frågor tas upp. *“Man kan säga att det här är kärnan i Opsia: att människor möts i en öppen diskussion”*, konstaterar hon i intervjun. Gemensamma goda utbildnings- och utvecklingsprocesser ger gott humör och upprätthåller nätverket, och minskar därigenom arbetsbördan.

I likhet med sina företrädare konstaterade Virpi Sailas att ett gott samarbete mellan ordföranden och vice ordföranden varit centralt i ledningen av Opsia. Man har kunnat dela på uppgifterna, och i slutet av hennes ordförandeskap tillsattes också en ledningsgrupp med fyra medlemmar till stöd för ledningen. Opsia antog också en utvecklingsplan 2021 i slutet av ordförandeskapet.

Matti Hursti inledde sitt ordförandeskap i början av 2022, då utvecklingsplanens genomförande var i fokus. Opsia firade också sin 50-åriga föreningstradition samma år, trots att coronapandemins begränsningar för sammankomster (2020–2022) fortfarande påverkade verksamheten.

Som ny ordförande såg Hursti att Opsia har goda påverkansmöjligheter eftersom föreningen är *”större än sin storlek”*: Även om Opsia har färre medlemmar än de andra som är verksamma inom området, finns det också fördelar.

Föreningen är rätt enhetlig och smidig och den har inga undergrupperingar. Opsia uppfattas som medlemsnära, och föreningens storlek möjliggör snabba reaktioner och bra beslutsförmåga.

---

⁸ Virpi Sailas, f.d. Lehmusvaara, gifte sig i juni 2022.

Slutord

Opsias verksamhet har varit mångsidig och aktiv under flera årtionden. Trots sin ringa storlek är Opsia en betydande påverkare inom utbildningspolitiken. Föreningen har varit en eftertraktad samarbetspartner och en lösningsorienterad brobyggare.

Figuren nedan belyser närmare Opsias roll som å ena sidan medlemssamfund och å andra sidan påverkare.

Opsia som medlemssamfund och påverkare

Källor och litteratur

Joutsivuo, T. & Joutsenniemi, A. 2012. Pikkuisestä kokoomaliitosta kasvoi iso akavalainen ammattijärjestö. Verkkoartikkeli. Akavan Erityisalat ry.

Käppi, P., Broo, B., Lehtokangas, S., Puhakka, J., Siitonen, T. & Sippola, A. (toim.) 1998. Me teimme sen. Koulunuudistus kunnissa ja kaupungeissa. Matrikkeli kuntien kouluhallinnon johtohenkilöistä 1968–1997. Alavus: Opsia ry.

Okkonen, V. 2017. Peruskoulua vastaan – yksityisoppikoulut ja yhteiskuntajärjestys 1966–1975. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja - ser. C osa - tom. 444. Scripta Lingua Fennica Edita. Turku: Painosalama Oy.

Opsia arkiv 1998–2021. Opsias årsrapporter. Protokoll från årsmöten och styrelsemöten. Otryckta och opublicerade dokument. Opsia ry. Helsingfors.

Suortamo, M. & Laukkanen, H. 2021. Hyvää johtamista Opsia . Opsia ry 50 vuotta. Muistio. Opsias styrelsemöte den 10 augusti 2021. Otryckt och opublicerat dokument.

Valkama, H. & Broo, B. 1998. Tiedonpuun varjossa : KKHV:n 30-vuotishistoriikki - KKHV:s 30-årshistorik. Alavus: Opsia ry.

Publikationer av Opsia

Johnson, P., Lehmusvaara, V., Suortamo, M., Tianen, T. & Laukkanen, H. 2013. Paikallisesta opetustoimen kehittämissuunnitelmasta kansainvälisyyteen. Opetushallituksen tilaama tutkimusraportti 2013. Opsia ry. Helsinki.

Johnson, P., Laukkanen, H., Rinkinen, A. & Suortamo, M. 2014. Tarinoita KuntaKesusta. Raportti 2014. Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat OPSIA ry. Helsinki.
[http://www.oph.fi/download/164379_tarinoita_kuntakesusta18012015.pdf]

Johnson, P., Laukkanen, H., Lehmusvaara, V. & Rinkinen, A. 2016. Tarinoita KuntaKesusta. Opetustoimen strategiatyön kehittäminen 2013–2016. Raportti 2016. Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat OPSIA ry.
[http://www.oph.fi/download/164379_tarinoita_kuntakesusta18012015.pdf]

Johnson, P. & Suortamo, M. 2018. Sivistystoimen johdon työhyvinvointikysely 2018. Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat, Opsia ry.
[<https://peda.net/yhdistykset/opsia/ajankohtaista/osjtj1/2:file/download/dacc8f0b0cf388174f48335fea6e6cf7e0c968a5/2018-Opsia-kysely-tulosraportti-FINAL.pdf>]

Johnson, P. & Lehmusvaara, V. 2019. Kohti 2020-luvun sivistyskuntaa. Seurantaportti valmennusprosessista. Opsia ry.
[<https://peda.net/yhdistykset/opsia/ajankohtaista/osk2sl/seurantaportti>]

Ordförande för KKHV 1971 - 1998

Kalevi Nikki
1971-1972

Pekka Käppi
1972-1977

Jorma Puhakka
1978-1983

Seppo Latvala
1984-1986

Matti Rasila
1987-1989

Tapio Aalto
1990-1993

Jussi Perttola
1994

Heikki Hirvonen
OPSIA:n pj. 1995-
1995 - 1998

Ordförande för Opsia 1999 - 2024

Lasse Tuominen
1999 – 2000

Tapio Holopainen
2001 – 2009

Aulis Pitkälä
2010 – 2012

Markku Suortamo
2013 – 2015

Virpi Sailas (f.d. Lehmusvaara)
2015 – 2021

Matti Hursti
2022 – 2024

Opsian tarina 1972–2022. Sammandrag på svenska.

Johnson, P. & Holopainen, T. 2022. Översättning Semantix Oy. Helsingfors: Opsia rf. www.opsia.fi